

НАУКА – ШКОЛІ: МОВОЗНАВЧІ СТУДІЇ**Марія ПЕНТИЛЮК**

Мовна особистість студента в контексті професійного становлення

3

Сергій ОМЕЛЬЧУК

Сучасні тенденції в українській лінгводидактиці крізь призму наукових праць Марії Пентилюк

9

Ірина КУЧЕРЕНКО

Аспекти уроки української мови: витоки і сучасний стан

15

НАУКА – ШКОЛІ: ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ РОЗВІДКИ**Олексій НЕЖИВИЙ**

Творчий портрет майстра: сторінками збірок Івана Низового...

23

КОНСУЛЬТУЄ МОВОЗНАВЕЦЬ**Катерина ГОРОДЕНСЬКА**

Українське слово у вимірах сьогодення. Рекомендації з найскладніших уживань та проблемного правопису слів. Продовження

27

КОНСУЛЬТАЦІЇ ЛІНГВОДИДАКТА**Марія ПЕНТИЛЮК**

Унормування терміносистеми з української лінгводидактики. Основні методичні поняття у сучасному педагогічному дискурсі

29

НА ДОПОМОГУ ВЧИТЕЛІВ-СЛОВЕСНИКІВ**Галина РАЙБЕДЮК**

«Придунай журавлиний» Михайла Василюка

32

Антоніна РАДЧЕНКО

Формування орфоепічної компетентності студентів-філологів

34

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПОШУКИ ВЧИТЕЛІВ-СЛОВЕСНИКІВ**Ірина ТЕЛЕЦЬ, Юрій ТЕЛЕЦЬ**

Інтеграційні підходи в науково-методичній системі підготовки та проведення уроків української літератури

38

ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ**Олена РУСАНОВА**

Зображення «цїлісної» людини в єдності біологічного, духовного, соціального. Степан Радченко – цинічний егоїст чи вірець сильної цілеспрямованої особистості? Цикл уроків за романом В. Підмогильного «Місто». Урок 3. Українська література, 11 клас

43

ПОЗАКЛАСНЕ ЧИТАННЯ**Олена ЗАХАРЧЕНКО**

Модерністська поезія Галини Кирпи для дітей

46

ВІНШУЄМО ЮВІПІРА

Слово про Марію Іванівну Пентилюк До 80-ліття від дня народження

49

ПОЗАКЛАСНА РОБОТА**Валентина КОСТЮЧЕНКО**

Ми – кияни. Літературна вітальня до Дня Києва

51

РЕЦЕНЗІЇ, ВІДГУКИ**Олена ГОРОШКІНА**

Мовна гра в парадигмі інтрепретативної лінгвістики

61

МОВА КЛИЧЕ ДО РОЗДУМІВ**Валентина ЛЕСНОВА**

До одностумців, до втаємничених у слово улюбленої поетеси

63

«МИ – КИЯНИ»

Літературна вітальня до Дня Києва

Валентина КОСТЮЧЕНКО, викладач-методист Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Мета:

- виховувати у школярів любов до Батьківщини, повагу до народу, до рідного міста Києва;
- розвивати почуття патріотизму, логічне, образне мислення, зацікавленість поезією, історією країни;
- прилучати до світу високих чеснот;
- формувати полікультурну та інформативну компетентність.

Обладнання: портрети; репродукції картин, кадри кінофільмів; плакати з крилатими висловками; аудіозаписи віршів та пісень; тематична книжкова виставка.

І Дніпро, що в далеч лине,
І храми Божі на горбі,
Все з'єдналось воедино,
Рідний Києве, в тобі
Київ мій – моя столиця,
Ти мій рідний оберіг.
У людей привітні лиця,
Об'єднав ти їх усіх!
В. Крищенко

ПЕРЕВІГ ЗАХОДУ

Звучить пісня «Київський вальс» (слова А. Малишка, музика П. Майборода).

Київський вальс

Ночі солов'їні, ночі весняні,
Доли подніпровські наснились мені.
Приспів:
Знову цвітнуть каштани,
Хвиля дніпровська б'є.
Молодість мила, – ти щастя моє.

Далі неозорії, київські сади,
Друже незабутній, ти прийдеш сюди.
Приспів.
Стежки і доріженьки гей лягли у даль.
В парі ми лобилися, серденьку жаль.
Приспів.
Нам би ще зустрітися в солов'їну ніч,
Теплі зорі київські сяли б довіч.
Приспів.

1 ведучий. Щоб бути киянином, мало мати штамп у паспорті. Треба мати «печатку» на серці. «Печатку» великої любові.

2 ведучий. Ми любимо і пишаємося нашим зеленим і квітучим Києвом, вкладімо в нього свою працю, свою душу, своє серце.

1 ведучий. Ми з гордістю показуємо гостям будинки різних часів та стилів. Це історія нашого міста, це історія нашої країни.

2 ведучий. Ми – кияни! Ми любимо наш Київ!

Читець. Вірш Юрія Поплавського

На пагорбах, річках, та схилах,
Поміж лісами, серед хащ,
В освячених Дніпровських хвилях
З'явився Київ в сивий час.
І ми пишаємося містом,
Його горами у садах
І п'ятипалим його листом,
Хрестом, що держить Мономах...
Хрещатий яр поміж горами –
Проспектом нині пролягає.
Між островами, берегами –
Славутич хвилю підіймає...
Старий Поділ, Златі Ворота,
Софія вічно молода...
Собори – це душа народу...
Дніпро – цілюща кров-вода...
Тут кожен камінь пам'ятає
Високі злетці та ганьбу...
Якщо забудем – нагадає
Богдан, піднявши булаву!
І бережуть наш Київ люди,
Князі, гетьмани та боги...
Хай цвіт каштанів завше буде!
Хай квітнуть над Дніпром сади!

3 ведучий. Київ – одне з найдавніших міст Європи.

Легенди свідчать, коли не було ні метро, ні комп'ютерів, ні телебачення, жили тут наші предки – слов'яни. Полували на ведмедів, вирощували хліб, варили пиво й мед, плавали по Дніпру в далекі краї торгувати з іншими народами. Київ швидко багатів. Тому-то й приваблював до себе різних чужинців. Той, хто брав Київ, ставав господарем і його навколишніх земель. Колись Київ був частиною Хозарської держави. Хозари брали з киян данину медом, хутром, рибою, але про самих киян не турбувалися.

Читець. Вірш О. Олеся «Початки Києва»

Над Дніпром широким, вільним,
Де луки й степи цвіли.
Наші прадіди поляни
Оселились і жили.
Хлібороб робив у полі,
Пас пастух корів, овець,
З луком, з стрілами гнучкими
По лісах ходив ловець.
Пишно квітла Україна,
Повна всякого добра.
Як в раю, жили поляни
Понад хвилями Дніпра.
Все своє вони любили,
Шанували і чуже,
Хай, мовляв, Перун і Волос
Всіх від лиха стереже.
А коли сусід лїнливий
Заздрив силі багача,
Вміли наші показати
Обострого меча.
І віки нога ворожа
Не ступала на наш лан.
Всі сусіди шанували
І боялися полян.
...Де стоїть тепер наш Київ,
Там була сама гора,
Жив там першим Київ з Хоривом,
Щек та Лебідь – їх сестра.
Над самим Дніпром на горах,
Огороджений з боків
Ровом, мурами, валами,
Київ виріс і розцвів.
На сторожі коло його,
Наче батько, став Дніпро,
Наче батько, ніс він сину
З півдня й півночі добро.
І здавалось, Україна
Буде квітнути віки,
І здавалось, всі народи
Її сплітатимуть вінки.

4 ведучий. Великий завойовник, київський князь Святослав – хоча й був нащадком вікінга, але вже мав слов'янське ім'я. А його син

Володимир і онук Ярослав зробили Київську Русь могутньою державою. Володимир і Ярослав правили Києвом розумно. Вони турбувалися про місто, зводили храми, заохочували торгівлю, ремесла, дбали

про культуру Києва і киян. За Володимира в нашій столиці, а потім і у всій Русі почала впроваджуватись писемність.

За Ярослава в Києві з'явилося багато книжок. Ярослав

дбав і про дружину. Коли на Київ напали печеніги, Ярослав розбив їх під стінами столиці і з того часу вони перестали нападати на Русь. Кияни любили Ярослава, а нащадки назвали його Мудрим за добрі справи.

Нащадки Ярослава правили в різних землях Русі. Але майже всіх приваблював Київ. Усі хотіли там правити. Тому нерідко вони приходили до нашої столиці з вогнем і мечем. А ще гірше – приводили з собою ворогів – половців. Князь Андрій Боголюбський взяв Київ штурмом і пограбував наше місто. Правити у ньому він не залишився, але вивіз звідси багато коштовних речей – золото, срібло, книги, ікони.

Звучить пісня «Київ і кияни» (слова В. Крищенка, музика В. Домшинського)

Київ і кияни

І Дніпро, що в далеч лине,
І храми Божі на горбі,
Все з'єдналось воедино,
Рідний Києве, в тобі
Знамено вітрець полоще,
Щоб дивилися усі
В тебе вулиці і площі,
Ніби скупані в красі
Пристїв:
Найвища – київська блакить,
Найкращі – київські каштани.
Хай вам радіється й щастить,
Мій Києве й мої кияни!
Спинися, благодатна мить,
Яку озвучили органи.
Хай вам щастить, завжди щастить,
Мій Києве й мої кияни!
У людей привітні лица,
Об'єднав ти їх усіх.
Київ мій – моя столиця,
Ти – мій рідний оберіг.
У тобі нова Україна
І Київська могутня Русь,
Я тобі з любов'ю сина,
Батьку рідний, поклонюсь!

Приспів.

І ведучий. Та найбільшого погрому наше місто зазнало від татаро-монгольських завоювників. Їхнього хана теж приваблювали багатства Києва. Взявши столицю штурмом, монголи грабували її кілька років. Вони переписали киян, які вижили, і наклали на них важку данину. А коли кияни хотіли відродити місто, то перешкоджали їм у цьому. Монголи боялися, щоб кияни не визволилися від їхнього гніту. Тому вони ставили в Києві вірних собі князів, які сліпо виконували їхню волю. Одним із них був князь Федір. Він допомагав ханським збирачам данини грабувати київський люд.

Але кияни позбулися татар. Допоміг їм у цьому князь литовський Ольгерд, який був одружений з руською княжною. Ольгерд вигнав Федора з Києва і поставив у місті свого сина Володимира. Київ поступово починав відроджуватись. Литовці переймали нашу мову і нашу віру, а князівство Литовське ставало Литовсько-Руською державою. Син Ольгерда опікувався Києвом. У місті знову почали оживати торгівля і ремесла, будувалися храми, переписувалися книги.

Литва довгий час воювала з Польщею. Однак у XVI ст. вони утворили спільну державу – Річ Посполиту. В Києві тоді вже не було князів, а правили в ньому королівські воеводи. Саме тоді Київ отримав «Магдебурзьке право». Тобто, став вільним містом. Кияни самі обирали собі віта – міського голову і райців (так колись називали депутатів). Короля представляв воевода. Воеводство київське стало одним з найбагатших, але воеводи були різні. Багато з них визискували киян, намагалися обмежити їхні вольності, однак були й інші. Воевода київський Стефан Хмелецький хоч і був поляком, але боронив Київ від татар і, коли він помер, кияни за ним плакали.

2 ведучий. Коли почалася війна за незалежність України, кияни підтримали українського гетьмана Богдана Хмельницького. Вони чекали змін на краще. Але те «краще» було не завжди. Місто грабували, кому не лінь. Тоді Богдан Хмельницький уклав союз з Росією. Київ збе-

рігав «Магдебурзьке право». Тобто кияни ще могли обирати собі віта і депутатів – райців. Але потім Російська імперія остаточно скасувала права і вольності киян і перетворила їх на підданих.

І ведучий. Але кияни завжди зберігали прагнення до свободи. І намагалися вибирати собі таких градоначальників, які б насамперед, турбувалися про місто. Вдавалося це не завжди. Вже тоді, всі, хто хотів керувати Києвом, давали обіцянки киянам, підкуповували їх. Були то чужаки – нерідко навіть італійці або німці. Одні зводили нові будинки, відкривали школи. Інші крали, набивали лише власні кишені. Кияни почали розуміти, що, крім них самих, ніхто не має права розпоряджатися їхніми долями.

Читець. Вірш М. Рильського.

Прекрасний Києве на предковичних горах!

Многострадальному хвала тобі, хвала!

*Хай на просторищах, де смерть, як ніч, про-
йшла.*

Воскресне день життя і весен неозорих!

За очі змучені дітей смертельно хворих,

За кров, що річкою гарячою текла,

За сквернені скарби, за чорні всі діла

Хай вороги твої розсиплються на порох!

Покари повної настав жаданий час!

Не поцербився меч, і світоч не погас,

Вершить свій правий суд свята людська скорбота!

Синам, що віддають життя за отчий дім,

Що волю принесли крізь непроглядний дим.

Наш Київ Золоті розкрилоє ворота.

Звучить пісня «Благословенний Києве...»
(слова В. Крищенка, музика В. Домінінського).

Я під київське небо, як на сповідь, іду,

Щоб утіху відчують і притишуть біду,

Щоб поглянуть навкруг і побачить Дніпро

Щоб єднались в душі і любов, і добро.

Я всім серцем відчув – і сказати не боюсь:

Українська колиска – наша Київська Русь.

Ми зросли і ростем, підійнявшись з колін,

Під святої Софії розлунистий дзвін.

Приспів:

Я на київські схили

Знов прийду, ти прийдеш.

Володимирська гірка –

Стеля київських веж.

Тут Святий Володимир

Зняв свій хрест в синю вишь.

Звідси з Божої волі,

Певно, й ми почались.

Володимирська гірка – з неї видно усе:
Київ голову гордо, не схиливши, несе.
І золочені храми, наче свічі, горять,
Щоб на Київ Господь послав благодать.
Приспів:
Я на київські схили
Знов прийду, ти прийдеш.
Володимирська гірка –
Стеля київських веж.
Промовля Володимир
Із хрестом угорі:
Будь же, Києве наш,
В щасті, в мирі й добрі.

2 ведучий. Нині ми живемо в незалежній державі. Але свобода – така річ, яку треба захищати щодня. Інакше її можуть відібрати. Ми, кияни, це розуміємо, як ніхто. Ми повинні берегти своє місто від тих, хто намагається нав'язати йому свою волю. Ми повинні захищати свої права, як наші предки захищали свої вольності за старих часів. І якщо ми не навчимося цього робити, за нас це не зробить ніхто. А Київ – це вільне місто. Це – наше місто.

Ми – кияни! І нам є чим пишатися! Ми маємо бути гідними слави нашого міста. Ми маємо бути патріотами та 24 години на добу любити своє місто, знати його історію, уміти провести феєричну екскурсію Києвом будь-якому туристу, зберігати красу Києва, бути захисником свого дому – Києва.

1 ведучий. Шевченко і Київ.

Дослідник життя і творчості Тараса Шевченка П. Білецький стверджує, що за все життя Т. Шевченко в Києві прожив зовсім небагато: «Якщо скласти усі дні, тижні і місяці, не стане і двох років». Проте Великий Кобзар завжди мріяв оселитися тут, стати викладачем малювання в університеті.

Проте він любив Київ. Поет напише в далеких Оренбурзьких степах: «Чаще всего я лелею мое старческое воображение картинами золотоголового, садами повитого и тополями увенчанного Киева. И после светлого, непорочного восторга, навеленного созерцанием красоты тво-

ей неувядающей, упадет на мое осиротевшее сердце тоска...»

Уперше Тарас Шевченко відвідав Київ у 20-х рр. XIX ст. у почті свого поміщика. Усі згадки про місто в таких ранніх творах, як «Катерина», «Гайдамаки» відбивають саме юнацькі уявлення і враження поета.

Поет жив у Києві з перервами від літа 1843 р. до весни 1847 р., багато малював, маючи на меті створення альбому «Мальовнича Україна», а також брав участь у діяльності Кирило-Мефодіївського братства, після розгрому якого був заарештований (на переправі через Дніпро поблизу сучасного мосту ім. Є. О. Патона). Шевченко хоч і не був визнаний за члена товариства, але ж був покараний найсуворіше за знайдені у нього революційні твори і до 1857 р. перебував у засланні. Позбавлений волі, відірваний від рідної України, поет дуже часто думкою звертається до улюбленого Києва, до тих днів, які він провів тут. У повісті «Близнець» (1855) автор розповів про своє знайомство з Лаврою – християнською свяติцею: «Кто, посещая Киево-Печерскую лавру, не отдыхал на типографском крыльце, про того можно сказать, что был в Киеве и не видел киевской колокольни...» Цікаво, що залишивши місто майже десять років тому, Т. Шевченко у цій повісті детально змальовує київську місцевість.

Т. Шевченко «Костел св. Олександра у Києві» п., акв., 1846

2 ведучий. Повернувся Т. Шевченко до Києва аж у 1859 р. Оселився на Пріорці (у народі – Приварок), далеко від центру. Відвідував часто свого давнього друга Івана Сошенка, з яким ходили гуляти на схили Дніпра, Володимирську гірку. Виїжджав з України, за спогадами сучасників, у цілковитому переконанні, що в найближчому майбутньому повернеться назавжди, купить хату... Проте не судилося збутися цим мріям.

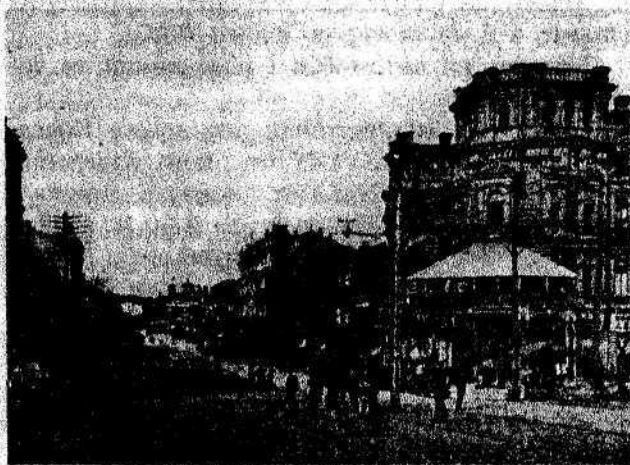
...Київ попрощався з поетом 6 – 7 травня 1861 р. у церкві Різдва на Подолі під час перевезення тіла Т. Г. Шевченка з Петербурга до Канева. Перед величезним натовпом людей архієпископ П. Лебединців разом з настоятелем храму Ж. Желтонижським провели службу

за великого поета України. Після цього кияни почали називати церкву «Шевченковою». Труну пронесли Набережним шосе до пароплава, що відправлявся у бік Канева біля Миколаївського мосту. Шевченка поховали згідно із заповітом.

Серед пам'ятних місць Т. Г. Шевченка у Києві до сьогодні збереглися: будинок у провулку Т. Шевченка № 8 А (колишня вулиця Козиноболотська), де поет мешкав у 1846 – на початку 1847 рр. (тепер тут розміщено Будинок-музей Т. Г. Шевченка), головний корпус Київського університету, де Т. Г. Шевченко 1845 – 1847 рр. працював у Археографічній комісії (вул. Володимирська № 60), будинок на вул. Вишгородський № 5 (жив тут у серпні 1859 р. в родині С. М. Лободи); на всіх згаданих будинках встановлено меморіальні дошки поету.

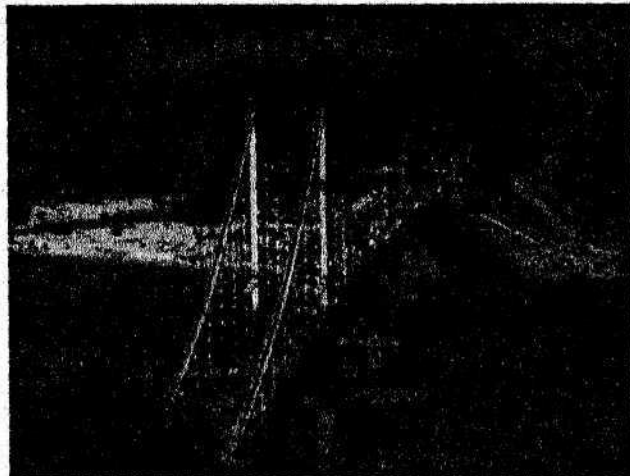
Виконується танець і звучить «Пісня про Київ» (слова Ю. Рибчинського, музика О. Злотника).

1 ведучий. Київ – це Хрещатицьке джерело. Місце, де, за переказами, князь Володимир хрестив своїх дітей. У 1802 р. на честь

підтвердження царем Олександром І для Києва стародавнього кодексу самоврядування – Магдебурзького права – на березі Дніпра було споруджено монумент – колону. Джерело оформили як басейн у підставі колон. Тут влаштовували капличку та прикрасили її іконами. Кияни охоче пили свячену воду з цього джерела: існувало повір'я, що вона допомагає від хвороб очей. За радянських часів капличку і басейн знищили. Лише до 1000-річчя Хрещення Русі в 1988 р. монумент знову увінчали хрестом. Проте щодо сьогодення відновлення каплички і Хрещатицького джерела поки нічого не чути. Знайти святиню можна на Набережному шосе.

2 ведучий. Це – Труханів острів – рай для киян. Назва острова походить від імені хана Туторкана. Наприкінці XI ст. там знаходилась

літня резиденція його дочки, яка була дружиною київського князя Святополка Ізяславовича. А ще раніше на Трухановому острові стояло поселення Ольжиці, яке належало знаменитій княгині Ользі. У 1920 – 1930 рр. там проживало майже 4 тис. осіб, була своя церква і близько 20 вулиць та провулків. У 1943 р. німці спалили поселення. З появою Паркового мосту Труханів острів став одним з найпопулярніших місць для відпочинку киян та гостей столиці.

3 ведучий. Багатство Кончі-Заспи. Місцевість, перші документальні свідчення про яку ведуть у XVI ст. Конча-Заспа – це чудової краси природа, з глибокими озерами, сосновими лісами. У лісі збереглися залишки незакінченого будівництва залізниці, яка, поза сумнівом, порушила б цілість «легені столиці». У такому густо засадженому антуражі можна знайти доти Київської оборонної лінії Сталіна. Тут знаходиться і меморіал захисникам і визволителям Києва 1941 – 1943 рр.

4 ведучий. Києво-Печерська лавра. Це – найголовніша святиня Києва. Історія Свято-Успенської Києво-Печерської лаври налічує майже 1000 років, де нині опочивають святі мощі подвижників благочесті. Відомо, що за тисячоліття там побувало незліченне число паломників з усього світу. Сьогодні в печерах не проштотувалися: натовпи паломників, а ще більше туристів, щодня приїжджають вклонитися відомій святині. Велика Києво-Печерська лавра нікого не залишає байдужим.

5 ведучий. Це – каштани – незмінний символ Києва. Каштанова історія столиці почалася 1839 р., коли за проектом архітектора Вікентія Беретті в яру, за університетом, був розбитий ботанічний сад. Тепер важко сказати, чи була запланована ця алея архітектором, але відомо, що перші декілька каштанів з'явилися там уже в 1842 р. Приблизно два десятки з них переступили 150-річний рубіж. Ростуть ці стародавні

каштани в ботанічному саду імені Фоміна. Наразі в столиці близько двох мільйонів каштанів.

Читець. Вірш М. Познанської «Зацвіли каштани»

Зацвіли каштани у моєму місті,
Золотистим цвітом зарясніли в листі.
Цвіт такий хороший, аж збирає очі.
Зацвіли каштани вчора опівночі.
А під ними ходять вулицею люди.
Зацвіли каштани тут і там – усюди.
Холодну багату, пахощів багату.
У моєму місті гарно, як на свято!

5 ведучий. Вислів «Знову цвітуть каштани» – це одвічний символ цвітіння життя в нашому місті. Хто приїздить до столиці в ці дні, пам'ятає усе життя захопливі враження від квітучих київських каштанів. Це один із найромантичніших символів міста. До того ж такий, що потребує постійної уваги. Каштани останнім часом «розлюбили» киян – вони хворіють і втрачають свої зелені шати ще в липні. Окрасу Києва – каштани (та і не тільки їх) безжально вирубують. Парадокс: ми, маючи таке безцінне надбання – зелену столицю, – ставимося до неї, немов до розкоші, якій просто не вміємо скласти цінну, а тому й не цінуємо. Адже каштани – це ще і особлива київська атмосфера, яку потрібно зберігати.

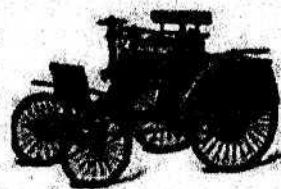
6 ведучий. Один із перших в Україні фотоанімків зробив у 1853 р. англієць Джон Борн. До речі, саме в Києві в 1867 р. був створений перший у Російській імперії фотокалендар, за що його автори – Віктор Воюцький і Олександр Рудковський отримали від імператора Олександра II золоті годинники. Такої самої нагороди двічі удостоювався і киянин Франц де Мезер – за альбоми видів Києва і околиць. Через його фотоательє на Хрещатику пройшло декілька поколінь киян. За 30 років фотограф – рекордсмен Києва за кількістю знімків – виготовив 137800 зображень (негативів), із яких віддрукував 1,5 млн фотографій. На російських і закордонних фотовиставках Ф. де Мезер отримав 6 золотих і 4 срібні медалі.

7 ведучий. Це – людина, що дала Києву театр. Микола Миколайович Федоров, відоміший під своїм сценічним прізвищем як Соловцов, народився в травні 1857 р.; походив із дворян Орловської губернії. Микола Федоров закінчив у Орлі гімназію і з юних літ не мислив себе без сцени. Йому не було ще 20 років, коли він уже брав

участь у професійних спектаклях. Соловцов так уподобав Київ, що у вересні 1891 р. вирішив організувати там постійний театр. Його труп дебютувала з гоголівським «Ревізором» у приміщенні старенького театру Бергоньє на Фундуклеївській вулиці (будівля реконструйована, тепер це – Театр російської драми ім. Лесі Українки на вулиці Богдана Хмельницького).

1 ведучий. «Автомобільна епоха» в столиці України веде свій відлік з літа 1897 року. Дивотехніку, що котилася по вулицях без кінної тяги, першим побачили мешканці Подолу. До появи автомобілів вулицями гасали візники та київські циклонетки (триколісні екіпажі, що були особливою гордістю жителів міста). Кожен автомобіль збирав натовпи, які гаряче обговорювали новий транспорт.

Популярність автотранспорту була шаленою. Лікарі швидкої допомоги поспішали до хворих не тільки на санітарних каретах, запряжених кіньми, а й на «моторах» фірми «NAG».

Пересіли на автомобілі і пожежники та заможні кияни.

2 ведучий. 40 листонош для всього Києва. Коли Київ вступив у XX ст., його населення налічувало всього 260 тис. жителів, причому кількість грамотних не досягала й 60 %, а міський штат листонош складався всього з сорока працівників. Спеціально для доставки новорічних листівок поштова контора найняла ще 25 охочих. І така порівняно невелика команда вже 4 січня доставила всі листівки – у середньому понад дві тисячі штук на одного листоношу в день. Це при тому, що найвищі будівлі не перевищували 5 – 6 поверхів, а ходити доводилося в основному засніженим містом. Напередодні, проводилося сортування листів-поздоровлень, за яким листоноші просиділи всю новорічну ніч. Цікаво, що фіксована заробітна плата листонош становила 18 рублів за місяць.

3 ведучий. Київ завжди був стратегічно важливим містом, тому його захисту приділялися особлива увага. У цьому місті з більш, ніж 15-віковою історією жили і творили багато поколінь людей різних національностей: українці, росіяни, німці, що внесли до історії і «зовнішності» Києва свій талант і майстерність. На початку XVIII ст. у місті вже існувала німецька община, що налічувала близько 200 осіб. У створенні фортифікаційних споруд активно брали участь німці. Першим був Галлерт, який звів у XVIII ст. стару Печерську фортецю, другим – К. І. Опер-

ман: За його планами побудований грандіозний комплекс кріпосних споруд нової Печерської фортеці. Відомо, зокрема, що в 1670 – 1680 рр. у Києві працювало немало архітекторів – німців. Багато побудованих ними будівель прикрашають місто і сьогодні.

4 ведучий. Розбудова Києва в 20–30-х рр. ХХ ст. Упродовж перших років після Жовтневої революції будівництво в Києві майже не велося, це пояснювалося нестабільністю адміністративного становища Києва та відсутністю містобудівних програм. У жовтні 1923 р. було ухвалено рішення про збільшення території Києва більш, ніж у 2 рази, у результаті до міської межі було залучено 29 населених пунктів: Дарницю, Нивки, Біличі, Слобідки, хутір Утішний, Телічку та ін. Площа території міста збільшилася майже до 40 тис. га, а навколо столиці був створений «зелений пояс». Разом з тим після приєднання нових територій містобудівна структура Києва ще не була остаточно сформована: не було вирішене функціональне зонування столиці, були відсутні чітко виражені центри міста і районів.

5 ведучий. Коли у 1960 р. відкрили першу лінію метро на станції «Хрещатик», то художнє оформлення станції узгоджували зі смаками М. Хрущова. Наприклад, платформи прикрасили кольоровим майоліковим українським орнаментом – цілком на догоду улюбленому керівнику, який любив носити вишиті сорочки.

У столичній підземці є багато цікавих і унікальних об'єктів. На карти метрополітену їх не наносять, та й екскурсії там не проводять. Якщо про недобудовану «Львівську браму» відомо всім, то станція «Телічка» на картах не позначена, хоча вона майже повністю готова, там є платформи, і наразі вона може бути використана як аварійний вихід.

Наступною за «Лук'янівською» станцією могла бути «Герцена» або «Загорівська». У дворі Інституту міжнародних відносин довгий час навіть стояв щит, який інформував про її будівництво. Але потім, напевно, вирішили заощадити і відкрили відразу «Дорогожичі».

6 ведучий. Київ має славу зеленого міста. Проте, певне, більшість його мешканців і не підозрює, що столиця України багата не лише

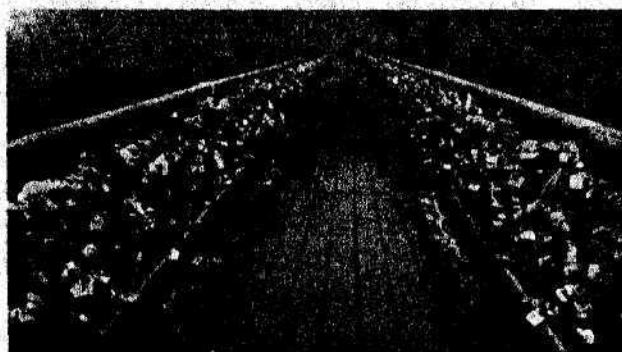
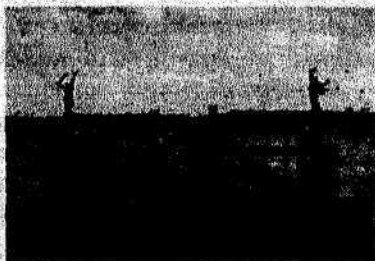
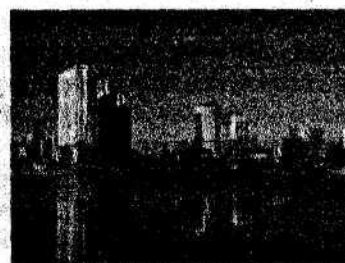
парками і скверами.

У нашому місті є чимало річок, озер та ставків. Більшими зазвичай є озера в лівобережній частині міста, особливо на його околиці.

Водойми на правому березі Дніпра переважно невеликі. Зазвичай, це ставки, створені на річках. Святошинські ставки в місті є найбільшими. Поміж них своїми розмірами виділяється той, що розташований на північ від автошляху на Житомир. Його довжина – майже кілометр, а ширина сягає півкілометра. Другим за площею у Києві є озеро Тягле. Значні розміри водойми пояснюються тим, що свого часу там видобували пісок. Можна приходити на одну й ту саму водойму десятки разів і щоразу відкривали для себе щось нове, але потрібно дбати про те, щоб цими краєвидами могли насолоджуватися й інші нащадки.

7 ведучий. Уперше святкування Дня Києва відбулося 34 роки тому. У кінці травня 1982 р. було відзначено 1500-річчя Києва. Це свято, при всій його помпезності, торкнулося світлих струн у серцях киян. Вони відчули себе земляками. Ця спорідненість скріплює залучення до п'ятнадцяти століть історії. Хотілося якось продовжити свято, і з 1984 р. започаткували регулярні травневі вернісажі на Андріївському узвозі, який став серйозним конкурентом Хрещатику як найбільш «київської» вулиці. У травні 1987 р. уперше був офіційно відзначений День Києва. Дійство відбулося на площі Жовтневої революції – нинішньому Майдані Незалежності, у присутності багатьох тисяч киян одружилися відразу 80 столичних пар. Закінчилося свято парадом духових оркестрів, а коли стемніло, на Хрещатику розвернувся святковий карнавал під вогнями феєрверку.

8 ведучий. Міст усіх закоханих. Хто не побував на цьому містку, не зможе зазнати справжнього кохання! Раніше закохані київські пари

увіковічували свої почуття багаточисленними написами. Після того, як міст пофарбували, закохані своє кохання «закривають на замок». Шукати магічний міст потрібно в західній частині Маріїнського парку.

1 ведучий. Місце, куди насамперед хоче потрапити гість столиці – Хрещатик. А про те, що він – візитна картка Києва, нікому і нагадувати не потрібно. Його історія – це перетворення непрохідної болотної гушавини в галасливу магістраль міського центру. Це історія забудов, вибухів і реконструкцій. Хрещатик – це гордість киян та усієї України.

Можливо, для когось стане відкриттям, що головна вулиця столиці – Хрещатик – нахилена не до Дніпра, а в протилежний бік. Адрже абсолютна висота Європейської площі становить 154,5 м. Майдану Незалежності – 153, Бессарабської площі – 144 м. Оточена пагорбами Московська площа має висотне положення близько 112 м. Депо вища площа Перемоги – 129 м і значно вища – Одеська (182 м). Незрівнянно нижче лежать Поділ та Оболонь – 99 – 100 м. Депо вища за Поділ лівобережна частина міста – (100 – 110 м). Такий рельєф нашого міста був не завжди. Нинішня столиця України має «м'якші» форми. Зокрема, це помітно на прикладі Золотих воріт. Значно глибшим у прадавні часи був і яр, через який проходить Хрещатик.

2 ведучий. Вулиця Мала Житомирська добре відома всім киянам, але в основному про неї говорять, як про дорогу від Майдану Незалежності до вулиці Володимирської. І вже давно стерся слід тих часів, коли вона була частиною великої магістралі, яка сполучала Печерські й Львівські ворота. Ця вулиця ще пам'ятає, як в одному з тутешніх будинків жив юний М. Лесков, як її мостовими ходили художники (адже тут розміщалися іконописна майстерня А. Мурашка).

1 ведучий. Недарма кажуть, що Київ – місто бажань. Знайти магічний Фонтан бажань можна в дворі Михайлівського собору. Щоб загадане збулося, потрібно бути доброю людиною та поважати Київ. Треба підійти до фонтана, притиснути копійку до металевих виступів – і загадати бажання. Якщо копійка прилипне – обов'язково збудеться.

2 ведучий. Татарка, невеликий район нашої столиці, ще століття тому вважалася околицею Києва, нині це – майже центр міста. Потрапивши в цю історичну місцину, де збереглися будинки минулого століття, можна прогулятися місцями, відомими ще Нестору-літописцю, подивитися на пагорби, де жили брати-засновники Києва. З оглядових майданчиків видно значну частину столиці. Занури-

тися в атмосферу старого «града Кия» може кожен. Їхати від станції метро «Лук'янівська» три зупинки на тролейбусі № 18 у бік площі Тараса Шевченка.

3 ведучий. Фунікулер – гордість Києва. Принцип піднімання полягає в тому, що на великому барабані рухається сталевий канат, до кінців якого причеплено два вагони. Барабан, обертаючись, піднімає один вагон, а інший, прямуючи за його рухом, спускається вниз. Сила, що приводить барабан у рух, – електродвигун потужністю в 65 кіньських сил. Швидкість руху становить 2 метри в секунду або близько 6 верств за годину. Канат, до якого прикріплені вагони, має міцність у 22 рази більшу від тієї, яка потрібна за умовами тяги. Незалежно від такої міцності каната, що гарантує безпеку руху вагонів, вони забезпечені особливими автоматичними гальмами, які влаштовані так, що в разі розриву каната обидва вагони вміть зупиняються в тих пунктах, де вони у цей момент будуть перебувати. Ідея підйому і загальна технічна розробка належить інженерові А. А. Абрагамсону.

1 ведучий. Маленький принц Антуана де Сент-Екзюпері сказав: «Є тверде правило. Встати вранці, вмитися, привести себе в порядок – і відразу ж привести в порядок свою планету».

2 ведучий. Наша маленька планета – це наш будинок, наше житло. Його потрібно утримувати у чистоті. Київ – наш дім. А в нашому домі має бути чисто, красиво і безпечно. Ми ж бо хазяйновиті й розумні люди. Якщо кожен з нас відчує Київ серцем, воно більше ніколи не буде боліти за нього.

3 ведучий. Даваймо почнемо змінювати світ, починаючи з себе. Даваймо для початку почнемо вітатися і усміхатися один одному, дарувати іграшки дітям, пам'ятати про милосердя та інтелект.

1 ведучий. Київ завжди був містом ввічливих та інтелегентних людей. Так уже історично склалося, що столиця запроваджує правила гарної поведінки і для самих киян, і для гостей столиці.

2 ведучий. Ми пропонуємо вам правила поведінки і спілкування, якими керуються справжні кияни.

1 ведучий. Чоловік повинен завжди першим вітатися з жінкою, а молодший – зі старшим за віком.

2 ведучий. Неетично йти позаду жінки вниз і попереду вгору сходами. Не варто першим за жінку заходити у кімнату чи інше приміщення, але треба зайти першим, якщо там темно і треба увімкнути світло.

3 ведучий. У ресторані чоловік повинен подати жінці стілець та потурбуватися про те, щоб її обслуговували першою.

4 ведучий. Негарно дарувати предмети, які асоціюються з хворобою. Люди мають різний

ступінь уразливості, і декому такі подарунки можуть не принести задоволення.

1 ведучий. Нечемно розмовляти з жінкою не знявши капелюх (але можна попросити дозвіл одягти його).

2 ведучий. Забороняється закурювати і палити без дозволу. У потязі, у натовпі та на зупинці транспорту також не прийнято палити. Не можна випускати дим на інших. Це може викликати негативну реакцію. Не можна палити в присутності жінки, не спитавши її дозволу.

3 ведучий. Подаючи руку, доцільно пам'ятати: потиск повинен бути коротким та упевненим.

4 ведучий. Не дозволяйте нести жінці щось важке, наприклад, валізу. Але ви не повинні нести за неї хутряну накидку або манто, крім випадків, коли вона погано себе почуває.

1 ведучий. Негарно торкатися співрозмовника, особливо жінки, під час розмови, штовхати або брати за руку вище ліктя.

2 ведучий. Неввічливо сідати в гостях без запрошення та у присутності жінки, коли вона стоїть. Неввічливо говорити про неприємні речі за столом. Коли гості сідають за стіл, насамперед треба подбати про свою даму: присунути стілець і допомогти зручно влаштуватися.

3 ведучий. Не варто критикувати релігійні переконання іншої людини, принижувати її національність або країну.

4 ведучий. Коли ви розмовляєте з ким-небудь, потрібно зосередитись на темі розмови, підтримати її і внести в неї якийсь цікавий момент, щоб ви як співрозмовник запам'ятались іншим. Це буде своєрідним «зеленим світлом» для подальшого підтримання стосунків із цими людьми.

1 ведучий. Неетично входити до офіційної установи в капелюсі. Також негарно голосно розмовляти в холах чи коридорах офіційних установ. Не забувайте вибачитися, якщо завдали комусь незручність.

2 ведучий. На вулиці чоловік, зазвичай, іде зліва від жінки, справа йдуть тільки військові. Підійшовши до машини, чоловік має відкрити праві задні дверцята. Першою сідає жінка. А виходить чоловік з автомобіля першим і потім допомагає вийти жінці.

3 ведучий. Даруючи квіти, потрібно подати букет квітами вгору, а не навпаки. Квіти можна дарувати і в горщику. Якщо ви посилаєте квіти з доставкою з магазину, покладіть у кошик або всередину букета записку з побажаннями.

4 ведучий. На людях ніколи не підвищуйте голос, не вживайте нецензурну лексику і образливі слова.

1 ведучий. Пам'ятайте, що допустиме спізнання

на 10 – 15 хв, але, за правилами етикету, потрібно прийти на зустріч на декілька хвилин раніше. Коли трапилося щось непередбачене, потрібно, за можливості, негайно повідомити про своє запізнення.

2 ведучий. Необхідно пам'ятати, що ваші улюблені запахи (навіть дуже дорогих та хороших парфумів) можуть бути неприємними для інших. То ж користуватися парфумами треба помірно.

3 ведучий. Одяг є демонстрацією вашого смаку. Зовнішній вигляд – перше, на що звертає увагу людина, і після цього формується перше враження. Про чоловіка можна судити по його черевиках. Вони мають бути чистими і в доброму стані.

4 ведучий. Вимикайте мобільний телефон там, де про це є застереження. Потрібно переводити свій мобільний телефон у режим «Без звуку» в театрах, музеях, на виставках, у кінотеатрах тощо. Використовувати чужі мобільні телефони для своїх потреб та повідомляти їхні номери третім особам не припустимо без згоди власника телефону.

1 ведучий. Подорожуючи за кордоном, не порушуйте правила і звичаї країни, де перебуваєте. Не забувайте, що за вашою поведінкою судять про звичаї вашої держави.

2 ведучий. Забороняється сідати за кермо автомобіля у нетверезому стані, навіть після пляшки пива. Таким вчинком ви наражаєте на небезпеку не тільки власне життя.

3 ведучий. Завжди доречно дарувати жінці квіти, навіть незнайомій. Але не варто дарувати лісові квіти, які занесено у Червону книгу, наприклад, проліски, конвалії.

Читець. Вірш О. Голуб «Київські брами...»

Київські брами, настільки відкриті,

В гості Вас зовуть.

Пишні каштани, сонцем умиті,

Скоро розцвітнуть.

І знов заграє Київ прекрасний

Тисячами барв.

І зачарує, нас зачарує

Цей небесний дар.

Що приносить світло і тепло,

Щоб на серці радісно було.

Вас вітає сонячна блакить

З глибини віків її тисячоліть.

Щирий і дзвінкий дитячий сміх

Тут лунає, радуючи всіх

І гостей, і мешканців його,

Тут панують щирість і добро.

4 ведучий. Ми – кияни. Це єдина сила, що складається з жителів Києва: учителів, лікарів, юристів, водіїв, продавців і багатьох інших.

1 ведучий. Ми повинні мати активну громадську позицію, працювати над тим, щоб Київ був безпечним і добрим містом.

1 і 2 ведучі. Ми маємо захищати свій дім – Київ.

У грудні 2013 – лютому 2014 рр. під час акції протесту (Євромайдану) загинуло більше сотні мирних протестувальників. Всі вони мали безпосередній стосунок до ідеї та акції Майдану.

Читець. Усім героям, хто поклав своє життя за свободу України, присвячується вірш І. Каріної «Плач, Україно».

Плач, Україно!
Хороним героїв...
Тих, хто прожив...
І лише починав...
Тих, хто любив, надіявся й вірив,
Тих, хто за нас на Майдані стояв!
Плач, Україно!
Хороним найкращих.
Тих, хто наш мир
Своїм тілом закрив...
Хто не хотів, щоб ми були рабами,
Владне безумство життям зупинив.
Плач, Україно!
Молись, Україно!
«Сотня небесна» хай в небо злетить,
Лиш у молитві ти стань на коліна.
Свічка скорботи у душах горить...
Встань, Україно!
Ми вже стали тніш –
Снайперська куля у кожному з нас...
Східна і Західна –
Вічно єдина!
Нас не розділить
«Спріятли» – наказ.

1 ведучий. 21 лютого 2014 р. офіційна влада України юридично визнала жертвами загиблих мітингувальників Майдану Києва. Цього дня під час прощання із загиблими повстанцями їх називали «Небесною сотнею».

Слава героям!

1 ведучий. Герої не вмирають! Вічна їм пам'ять! (Хвилина мовчання).

2 ведучий. Давайте будемо щирі. Давайте почнемо робити щось з малого, але кожен день усією громадою. Ми – кияни! Ми любимо наш Київ, бо Київ – наша щаслива доля.

Звучить пісня «**Києве мій**» (слова Д. Луценка, музика І. Шамо)

Києве мій

Грає море зелене,
тихий день догора,
Дорогими для мене
стали схили Дніпра.
Де колишуться віти
закоханих мрій...
Як тебе не любити,
Києве мій!
Вечорів оксамити,

мов щастя прибій...
Як тебе не любити,
Києве мій!
В очі дивляться канни,
серце в них переллю,
Хай розкажуть коханій,
як я вірно люблю.
Буду мріяти й жити
на крилах надії...
Як тебе не любити,
Києве мій!
Спить натовлене місто
мирним, лагідним сном,
Ген вогні, як намисто,
розцвіли над Дніпром,
Вечорів оксамити,
мов щастя прибій...
Як тебе не любити,
Києве мій!

ЛІТЕРАТУРА

1. Біба П. Хвала труду : збірник поезій / Упорядник Т. Коломієць. – К. : Дніпро, 1985.
2. Василяшко В. Течія доріг. Слово про Київ. Повісті. – К. : Молодь, 1981.
3. Гонтар І. Видюче дерево. Поезії. – Київ, 1984.
4. Губарець В. Лінія тепла. – К. : Молодь, 1984.
5. Друг О. Вулицями старого Києва. Львів: Світ, 2013.
6. Зінчук С. Слово. – К. : Молодь, 1972.
7. Історія Києва. I том. Древній і середньовічний. К. : Наукова думка, 1982.
8. Історія Києва. II том. Київ періоду пізнього феодалізму та капіталізму. К. : Наукова думка, 1984.
9. Історія міста Києва. К. : Наукова думка, 1991.
10. Київ у соціокультурному просторі XIX – XXI ст. : національний та європейський контекст. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. Київський університет імені Бориса Грінченка. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. К. – 2011.
11. Київський літопис XXI століття. ПП Видавничий центр : Метр, 2003.
12. Коротич В. Закон землі. К. : Радянський письменник, 1975.
13. Масенко Т. Вишневі зорі України. К. : Держлітвидав України, 1960.
14. Олійник Б. Поеми. Дума про місто. – К. : Дніпро, 1983.
15. Павличко Д. Спіраль. Крилата драма. – К. : Радянський письменник, 1984.
16. Рибаків М. Невідомі та маловідомі сторінки історії Києва. К. : КИЙ, 1997.
17. Терен В. Переклик. К. : Радянський письменник, 1975.
18. Чубач Ганна. Небесна долина. Мій Київ. – 1985.